

Felleskap fungerer – kamp mot forskjells-Bærum

Rødt Bærums arbeidsprogram 2023 – 2027

Innhold

Høyres styring i over 70 år – et problem	4
2 En bolig og arealpolitikk for folk, ikke kapitalen. Bo der du jobber, jobb der du bor!.....	5
En inkluderende boligpolitikk.....	5
3 Barnehage og skole.....	7
Barnehage	8
4 Miljø.....	9
5 Ressursforvaltning i nærmiljøet.....	11
6 Samferdsel	12
7 Et godt liv – hele livet	13
8 Bærums arbeidsgiverpolitikk.....	14
9 Helse og velferd	15
Psykisk helsearbeid for å fremme god folkehelse	16
Barnevernet.....	16
Fastlegene og legevakt	16
Kjønn og seksualitet	17
10 Økonomisk sosialhjelp som inntektssikring.....	17
11 Sosial inkludering for å hindre langvarig utenforskap	18
12 Rus	18
13 Inkludering i arbeidslivet	19
14 Næringsliv og næringsutvikling	20
15 Kommunens nærområder	21
16 Om nærsentre	22
17 Kultur og idrett	22
18 Ungdom	23
19 Inkludering og likeverdighet	24
Inkludering og flyktningpolitikk.....	24
Antirasisme.....	24
Vern mot rasisme og hat i det offentlige rom.....	25
Kamp mot all undertrykking.....	25
Flyktninger	25

1 Fellesskap fungerer – kamp mot forskjells-Bærum

For Rødt er det overordnet mål å redusere forskjeller i makt, inntekt, rikdom, muligheter og frihet. Dette er innbakt i det lokale, nasjonale og internasjonale klassesamfunnet og forsterkes av en dominerende vekt på markedsstyring. Reell frihet forutsetter mer fellesskap i et åpent og likeverdig samfunn.

Store og økende forskjeller i lønn, formue, helse, boforhold, livskvalitet og forventet levealder mellom sosiale lag er en konsekvens av dagens politikk. Det at stadig større økonomiske midler samles på stadig færre hender er et udemokratisk trekk og flytter reell makt fra våre konstitusjonelle institusjoner over til rike privatpersoner.

Rødt jobber for et samfunn som er mer demokratisk enn dagens, et samfunn hvor de store beslutningene blir tatt i fellesskap. Vi kaller dette et sosialistisk samfunn. Rødts mål er å fjerne klassene og slik også klasseundertrykkningen. Rødts arbeidsprogram og prinsippprogram kan du finne her: <https://roedt.no/styringsdokumenter>

Rødt Bærum program viser vår konkrete politikk i dagens situasjon, en politikk som både er gjennomførbart i dag dersom en sterk nok folkebevegelse står bak den. Det er en lokal tilpasning av og bygger på Rødts overordnede program med mulighet til å utfordre kapitalismens rammer. Derfor peker det også i retning av at alle kan få en rettferdig del av godene i samfunnet (sosialisme).

Rødt Bærum arbeider for lokaldemokrati, trygge jobber og velferd gjennom en politikk som minsker forskjellene i kommunen. Vi jobber for en grønn omstilling der det er naturens tålegrense og ikke kapitalismens behov for stadig vekst som setter rammene for menneskelig aktivitet.

Fellesskap virker. Derfor vil Rødt Bærum arbeide for offentlig finansiert og gratis barnehage og SFO. Vi vil styrke bemanning i barnehage og skole, stanse målemanien og innføre en tillitsreform som gir ansatte i kommunen større rom for å bruke egen kompetanse. Vi vil styrke kommunens arbeid med helse og omsorg.

Trygge jobber er en forutsetning for et godt arbeidsliv. Rødt Bærum vil stille krav om tariffavtale og lærlingplasser ved offentlige anbud, vedta rett til heltid og faste stillinger og jobbe for redusert arbeidstid med mål om å innføre 6-timers dag/ 30 timers uke.

Rødt Bærum vil kjempe for at alle uavhengig av økonomi skal ha muligheten for å bo i hele kommunen. Ved all boligbygging skal det også bygges boliger til godt under vanlig markedspris for å sikre en mangfoldig kommune. Leiepriser i kommunale boliger som tildeles til de som har stort behov leies i dag ut til markedspris, såkalt gjengs leie. Det må Bærum forlate, og leieprisene må settes kraftig ned.

Boligene må også bygges slik at de er tilgjengelig med ulik grad av funksjonsnedsettelse. Funksjonsnedsettelse i seg selv skal ikke gjøre det nødvendig å flytte på institusjon. Rødt Bærum vil systematisk jobbe for en grønnere kommune som tar klimatrusselen på alvor. Naturen setter rammer for hvordan jorda kan utvikles, og vi må alle ta ansvar, også lokalt. Rødt kjemper mot rasisme og annen diskriminering. Alle skal ha samme rettigheter, friheter og plikter uavhengig av hudfarge, kjønn, nasjonalitet, etnisk og kulturell bakgrunn, språk, livssyn, funksjonsevne eller seksuell orientering. Rødt er et aktivistisk parti som har som mål å bygge et utvidet demokrati med sterkere makt nedenfra. Vi vil arbeide for en aktiv og mer handlekraftig fagbevegelse. For oss er det et mål å bidra til sterkere grasrotorganisering, en helt avgjørende forutsetning for å styrke demokratiet.

Høyre har nå hatt ordfører og vært det dominerende partiet i Bærum mer enn 70 år. Dette har bidratt til en utvikling av Bærum som har gått feil vei innen bolig, helse og miljø for å nevne noen av de viktigste områdene. Verdier og politikk som sørger for omfordeling, mangfold og likeverd er nødvendig for at Bærum skal bli en bedre kommune å bo i. Bærum kommunen er i stor grad bygd ut i tråd med storkapitalens økonomiske interesser. Et eksempel er en unødvendig stor utbygging på Fossum ved Bogstadvannet. Dette tjener bare Løvenskiold på.

Høyres styring i over 70 år – et problem

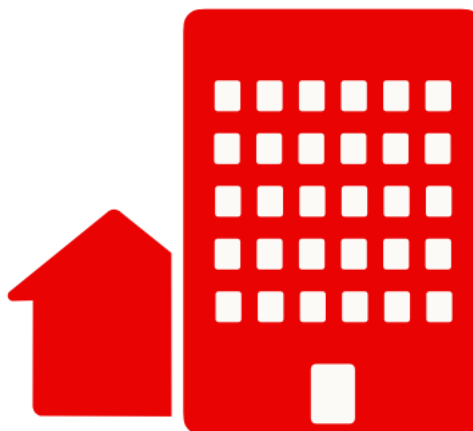
Noen konkrete eksempler som gir store problemer og for videre utvikling og store behov for endringer:

- Et Fornebu som lider av dårlig planlegging. Antall boliger som skal bygges har gradvis blitt økt fra 2 500 til 5 500 for så å øke via 6 500 til nåværende planer om hele 11 000 boliger. Mange som har flyttet til Fornebu har grunn til å føle seg lurte. Samtidig ingen vilje til å bruke de redskapene som er nødvendig for å bygge boliger med en pris som gjør området tilgjengelig for alle. Kollektivtransport kommer etter mye utbygging i stedet for i forkant. Felles møteplasser som bygges for seint. Skandaløs utbygging av fotballbane (Telenor Arena) som ikke sikres brukt til det arenaen var planlagt for.
- Et Sandvika der storsenteret har fått en altfor dominerende stilling noe som begrenser mulighetene for en god byutvikling. Det er et stort problem at Thon fikk presset gjennom et mye større senter enn opprinnelig planlagt. Et senter som i tillegg ble bygd vendt inn mot seg selv og ikke ut mot resten av byen. Thon fikk også utvide til Radionette/Inforama-bygget. Her skulle forutsetning for utvidelse av senteret være plasskrevende varer, ikke vanlig detaljhandel slik det framstår i dag.
- Utbyggere får legge for mye av premissene slik vi ser i gamle Sandvika. Andenæs kvartalet er et godt eksempel på det.
- Manglende helhetlig planlegging før utbygging ser vi nå i området fra Lysaker til Høvik.
- Mangel på sosial boligpolitikk. Rykkinn var det siste gode forsøket på helhetlig inkluderende boligpolitikk. Utbyggere har fått for stor makt, noen av de verste eksemplene ser vi på og rundt Bekkestua. Ikke bare selve Bekkestua, men også den skandaløse utbygging på Ballerud, der grunneier som i årevis drev et hagesenter ulovlig ble belønnet med en reguleringsplan for et helt nytt boligområde. Dette innebærer at han kan innkassere en ekstraordinær, svært stor gevinst, på tomtesalg.
- Bærum har blitt kommunen i landet med størst inntektsforskjeller. Inntektsforskjellene er enorme også mellom øst og vest i Bærum. En videreføring av dagens utbyggingspolitikk vil forsterke disse forskjellene, også geografisk.

2 En bolig og arealpolitikk for folk, ikke kapitalen.

Bo der du jobber, jobb der du bor!

Det er en mangel på rimelige boliger i Bærum. Enda verre i øst enn i vest. Bærum kommune har et økonomisk klasseskille mellom øst og vest som gjenspeiles i boligmassene, eiendomsverdiene og boligtilbudene. Både nasjonalt og lokalt har boligpolitikken endret seg de siste tiårene slik at både kvalitet (minstekrav og størrelser), pris og organisering har skapt et uheldig boligmarked til beste kun for de med svært mye penger. Rødt arbeider for at folk med normal lønn og inntekt skal kunne bo i Bærum. Boligprisene i Bærum er nå så høye at det er umulig for svært mange å kjøpe egen bolig. Denne utviklingen må snus.

Bærum er ikke tjent med å være en kommune kun for de med mye penger. Bærum kommune trenger en boligplan, et styrende dokument med konkrete og forpliktende virkemidler slik at alle evner å bosette seg her. Bærum må selv sette detaljerte premisser for hvordan boligutviklingen skal skje og ikke overlate alle initiativ til private utbyggere. Mange som arbeider i service- og tjenesteytende yrker i Bærum, må i dag være bosatt utenfor kommunen pga. høye boligpriser. Pendling forlenger folks arbeidsdag, skaper forurensning og krever energi som kan anvendes til bedre formål. Tilgangen på folk som kan jobbe i tjeneste- og serviceyrkene, ikke minst i omsorg- og sosialsektoren, må sikres ved at kommunen tar ansvar for at de som bidrar til felleskapet også skal kunne bo i nærheten av arbeidsplassen. Det samme gjelder mange yrker både i privat og offentlig sektor. Alle lag av folket og alle yrkesgrupper er viktige for å sikre gode, bærekraftige lokalsamfunn.

En inkluderende boligpolitikk

Det må være et overordnet mål at Bærum har en inkluderende boligpolitikk slik at befolkningen speiler mangfoldet i hele Oslo-området. Det er derfor viktigere at det tilbys en god andel rimelige enn at det bygges mange boliger uten å ta hensyn til pris.

Land som Danmark, Tyskland og Nederland har virkemidler både gjennom lovverket og fordi det er åpning for aktiv bruk av utbyggingsavtaler som legger føringer for pris med permanent pris lavere enn markedets på deler av det som bygges. Dette er virkemidler Norge ikke har i dag – virkemidler som kan sikre at det oppnås en mangfoldig befolkningssammensetning i et område.

I nye boligområder må det være et krav at store deler av boligene skal omsettes eller leies til en pris vesentlig under markedspris. I dag tilfaller det unødvendig store verdier til utbyggere og grunneiere. I Norge har vi i mer enn 30 år hatt et av de mest nyliberale boligmarkedene i Europa. Vi trenger nå at kommune (som reguleringsmyndighet) og stat (som lovgiver) sammen legger til rette for en inkluderende boligpolitikk som er tilpasset folk i alle livssituasjoner. I tillegg bør Husbankens rolle som økonomisk tilrettelegger styrkes. Endringene i lovverket i 2007, med tilhørende forskrift, stengte døren for boligsosiale løsninger og bidrag til sosial infrastruktur. Regjeringen kan endre denne forskriften. Bærum bør gå sammen med Oslo og andre kommuner og kreve en slik endring. Bærum bør stanse videre utbygging inntil forskriften om boligsosiale løsninger er endret.

Skal vi lykkes med en ny og bedre boligpolitikk er det også nødvendig at Bærum kommune kjøper eiendommer/ tomter for å kunne utvikle løsninger med rimelige boliger og ulike boformer.

Rødt Bærum jobber for:

- Ved nybygging bør 25-50 % av boligene være tilgjengelig for folk med en normal lønn og ha en kontrollert omsetning. I tillegg skal de sikres at andeler av det som bygges skal sikre blandede nabolag med boliger for både barnefamilier, eldre, folk med funksjonsvariasjoner.
- Kommunen aktivt må kjøpe opp eiendommer og tomter for å utvikle egne prosjekter
- Det må stilles krav til boligutviklere, dette er mulig å gjøre når kommunen selv eier hele eller deler av tomter.
- Kommunen må arbeide for endringer i plan og bygningsloven som igjen gjør det mulig å kreve rimelige boliger inn i private utbyggingsprosjekt.
- Rimelige boliger innlemmes i den øvrige boligbyggingen slik at de ikke bygges i adskilte.
- Bærum kommune skal stanse nedbygging av matjord og naturområder. Dersom mindre arealer må omdisponeres for å få god utforming av boligfelt og infrastruktur, skal tap av matjord og naturområder erstattes med reetablering et annet sted.
- Husbanken må få langt videre rammer og virkemidler for en inkluderende boligpolitikk.
- Kommunen må sørge for et større utvalg av kommunale boliger (disse tildeles av ulike grunner), fortrinnsvis integrert i øvrig boligbygging.
- Bærum kommune må sette husleien på kommunale boliger til maksimalt samme nivå som staten godkjenner når de vurderer bostøtte. Kommunen skal ikke tjene penger på utleie, men sørge for at kostnader med drift og vedlikehold dekkes.
- Jobbe for at det settes klare krav til pris på boligutleie. Utleiepriser skal begrenses til maksimalt å følge konsumprisindeks.
- Bærum kommune må støtte utvikling av nye boligtyper, boformer og boligområder med livsløpsstandard.
- Bærum kommune må sørge for at en viss andel av både kommunale og private boliger skal være for utleie. Leien skal være tilpasset normal lønn og ha en forutsigbar indeksregulering.
- Bærum kommune skal ha en eiendomsskatt som bidrar til at et rimelig boligtilbud kan realiseres og bli en normal del av Bærums boligmarked. Kun boliger med en viss markedsverdi betaler eiendomsskatt, som maksimalt settes til 3 promille. Sette inn et minstefradrag for markedsverdi over 10 millioner.
- Personer med lav inntekt skal kunne utsette betaling av eiendomsskatt inntil boligen selges, eventuelt til eiendommen skifter eier ved arv.
- Uten tiltak for å sikre en betydelig andel boliger med permanent lav pris vil det være bedre at det ikke bygges boliger i større utbyggingsområder i det hele tatt før et slikt rammeverk er på plass.

En inkluderende boligpolitikk innebærer blant annet at:

- a) Noen boliger skal ha vesentlig lavere pris enn tilsvarende boliger i samme område eller borettslag.
- b) Den lavere prisen skal være igjen i boligen og ikke tilfalle første kjøper som gevinst
- c) Boligene kan være eid både individuelt og kollektivt. Eksempel på kollektiveie er de såkalte allmenboligene i Danmark, der en husholdning er eier, men betaler for det i form av en månedlig «leie».
- d) Når en flytter fra boligen så har borettslaget (eller annen eier) tilbakekjøpsplikt. Borettslaget har plikt til å kjøpe boligen til regulert pris, for eksempel regulert med konsumprisindeksen. Subsidier skal bli igjen i boligen, ikke tilfalle første eier.
- e) Tilbakekjøpsplikt vil forhindre direkte kontakt mellom selger og kjøper og derved forhindre 213 penger under bordet.
- f) Boligene skal i hovedsak finansieres ved at kommunen stiller krav til rimelige boliger ved all større nybygging. Ingen tilbud om rimelige boliger, betyr at det ikke gis tillatelse til å bygge (for eksempel ved all bygging over fem boenheter)

3 Barnehage og skole

Rødt jobber for at barnehage, skole og SFO skal være 100% offentlig betalt, slik at alle kan delta på lik linje. Foreldrebetaling og egenandeler forsterker skillene mellom barn fra rike og fattige familier. Gode barnehager og skoler sikrer utvikling og likeverdige vilkår for oppvekst og læring. Bærums skoler og barnehager må ha nok personale til å planlegge, undervise, følge opp og tilrettelegge for alle barn og elever. I skolene må antallet elever per klasse ned, lærerne skal kunne se og kjenne hver enkelt elev godt. I barnehagene må det være nok ansatte til å gi alle barna trygghet og god oppfølging gjennom hele åpningstiden.

Rødt vil arbeide for en skole og barnehage som bygger på de ansattes kompetanse. Skolens innhold skal ikke detaljstyres av politikere. Vi har tillit til lærernes kompetanse. Vi vil motarbeide et opplæringsregime som er basert på overdreven bruk av tester, prøver, konkurranse og målehysteri.

Skolen må ta læreplanene på alvor, og arbeide med dybdeundervisning. Elevene må lære å se sammenhenger i naturen og i samfunnet. Det må legges vekt på Menneskerettighetene og demokratiforståelse. Skolen må bidra til at elevene utvikler tro på egne evner og mot til å ta samfunnsansvar. De må i den grad det er mulig rustes til å finne løsninger på vår tids store utfordringer omkring klimakrise, krig og rasisme.

Rødt ønsker en skole som samarbeider med de frivillige i nærmiljøet innenfor idrett, friluftsliv, musikk og annen kultur. Alle barn skal ha like muligheter til å delta i slike aktiviteter, både praktisk og økonomisk.

Utviklingen av skole og barnehage må baseres på utveksling av erfaring på tvers av skoler og barnehager, ikke på konkurranse som hemmer felles læring.

Rødt vil motarbeide all individuell, prestasjonsbasert lønn. Rødt vil støtte barnehagelærernes og lærernes kamp for gode lønns og arbeidsvilkår.

Rødt Bærum jobber for:

- Alle skal sikres rett til å gå på skole i sitt nærmiljø.
- Alle skoler i Bærum må kunne ta inn elever med ulike funksjonsnedsettelse.
- Økt lærertetthet. Lærer-normen må oppfylles på alle skoler. Ressurser til spesialundervisning og tospråklig opplæring m.m. kommer i tillegg.
- Mer tid til kontaktlærerarbeid. Reduser leseplikten.
- Alle skoler må sikres bibliotek med bibliotekar.
- Alle skoler skal sikres tilstrekkelige ressurser til helsesykepleier, fortrinnsvis i fulle stillinger.
- Sikre Sjøholmen som tilbud til elevene i Bærumsskolen.
- Innføre et gratis måltid hver dag på alle skoler.
- Styrke de praktiske og estetiske fagene i hele grunnskolen. Alle skoler skal tilby praktiske valgfag på ungdomstrinnet.
- Sikre skjermfri opplæring, oppdaterte lærebøker tilgjengelig i alle fag. Bruke nettbrett der det er hensiktsmessig for læringen.

- Systematisk arbeide for å regulere bruk av nettbrett slik at det kun er et begrenset supplement til læring.
- Skolen må ta i bruk mange metoder i alle fag. Reell metodefrihet forutsetter tilgjengelig ressurser også med skriftlige læremidler.
- Skoledagen skal inneholde praktiske aktiviteter, fysisk aktivitet og lek ute og inne.
- Arbeide for en leksefri skole for elever fra 1.-4.trinn. Styrke leksehjelp på skolen.
- Offentlig betalt SFO for alle.
- Et godt organisert SFO med tilbud om praktiske og fysiske aktivitet. Sikre god elevoppfølging på SFO.
- Spesialpedagogiske oppgaver må utføres av fagpersoner.
- Alle skoler skal ha et ressursteam rundt sårbare elever.
- Fjerne testregimet. Ingen offentliggjøring av skolenes resultater.
- Vurdering som legger vekt på det eleven mestrer og veiledning om hvordan eleven skal komme videre.
- Begrense standardiserte prøver og tester.
- Styrke rektor som pedagogisk leder. Mer administrasjonsressurs til den enkelte skole. Styrke støttesystemer fra skoleeiers side
- Sikre at Haug skole har kapasitet til alle barn som har behov for tilbudet med nødvendige ressurser for å gi et godt tilbud.
- Styrke Skarva skole, Glassverket skole og Sandviksbukta skole med økte ressurser.
- Økte ressurser til særskilt norskopplæring og tospråklig opplæring.
- Sørge for at minoritetsspråklige elever får tilbud om tospråklig opplæring og særskilt norskundervisning *så lenge eleven har behov for dette* uten å begrense antall år. Slik opplæring skal gis av kvalifisert tospråklig lærer.
- Arbeide for et opptakssystem for videregående som tar hensyn til Bærums særpreg slik at det er reelt inkluderende og sikrer mangfold, som eksempel ved at det opprettes kvoter basert både på nærscole, søknad og karakterer. Mer om videregående se Rødt Akershus' fylkesprogram.
- Kvalifiserte lærere med videreutdanning i norsk som andrespråk skal undervise i særskilt norskopplæring.
 - a. Kommunen må arbeide for å ha tospråklige lærere i alle aktuelle språk.
 - b. Øke bevilgningene til velkomstklassene. Elevene må sikres nok tid her.
 - c. Elever i velkomstklasser må få tilbud om gratis SFO.
 - d. Tospråklige lærere i fulle, faste undervisningsstillinger når det er behov.
 - e. Det gis tilbud om videreutdanning dersom dette er nødvendig.
- Styrke elevmedvirkning og ungdomsdemokrati i kommunen. Klassens time gjeninnføres på alle trinn i grunnskolen.
- Medlemmene i ungdomsrådet må velges demokratisk fra skoler og frivillige organisasjoner.

Barnehage

Rødt Bærum jobber for:

- Barnehager i Bærum skal være offentlige og ikke-kommersielle drevet (stiftelser, foreldredrevne, andelsbarnehager).
- Kommunen må gjenåpne og bygge ut tilbudet om åpen barnehage. Dette er et viktig tilbud til barn og foreldre uten barnehageplass, og en svært viktig integreringsarena.
- Ingen mulighet for økonomisk utbytte fra barnehager. Spesielt jobbe for å få offentlig kontroll med barnehageeiendom, som i dag har vært en av de viktigste kildene til å flytte både makt og penger fra det offentlige til store kommersielle eiere.
- Kommunen bør overta de kommersielle barnehagene når det er mulig eller nødvendig.
- Bærum kommune må øke tilbud om deltidsutdanning – fagutdanning, grunnutdanning og videreutdanning - med økonomisk kompensasjon for barnehageansatte.

- Barnehageansatte må få økonomisk uttelling for relevant utdanning /videreutdanning.
- Tariffavtale og pensjonsrettigheter må være en forutsetning for kommunal støtte til private barnehager.
- Pedagognorm og bemanningsnorm for barnehager må oppfylles. Bemanningsnormen skal gjelde hele åpningstiden. Det må være en større tetthet av ansatte der det er mange barn med ekstra behov for tett oppfølging.
- Vikar skal settes inn fra første dag en ansatt har fravær.
- Barnehager skal ikke bygges for flere enn 120 barn. Barnehagene skal i størst mulig grad ligge i barnas nærmiljø – både av hensyn til barnas tilhørighet og miljøgevinsten ved sykkel og gangavstand.
- Barnehagene må ha tilstrekkelig utearealer med varierte lekemuligheter.

4 Miljø

Mennesket kan ikke eksistere uten naturen, vi er en del av den og den gir glede. Som art er vi både fysisk og mentalt avhengig av en velfungerende natur, likevel ødelegger vi den som aldri før. Å snu trenden krever omfattende endringer av samfunnet. Dette er et ansvar vi alle må ta.

Menneskeskapt klimaendringer og tap av natur og biologisk mangfold er et resultat av kapitalismens ideologi om økonomisk vekst og forbruk - en ideologi som gjør noen få enormt rike på bekostning av de mange

For å minske det skadelige fotavtrykket må myten om at økende forbruk = god livskvalitet, erstattes med at livskvalitet og mening i livet finnes i andre sider ved tilværelsen, så som sosiale relasjoner, gode boforhold til en fornuftig pris, liv med familie og venner, friluftsliv, kulturliv, mm. En bedring av jordas økologiske tilstand er koblet nært til sosial og økonomisk likhet. Globalt - så vel som lokalt i Bærum - trenger mange å få det bedre økonomisk, det betyr en omfordeling i økonomien.

Vi må over til reell bærekraftig bruk basert på en innsikt om at natur- og klimakrise må løses samlet. Utbyggerstyrt arealpolitikk og bit for bit arealforvaltning som fragmenterer og forringer de grønne områdenes naturkvaliteter, har gjort Bærum til en storforbruker av nytt areal. Dette må snus, Bærum's arealforvaltning må bli nøytral. Vi må bruke begrepet naturens egenverdi, og gi hensyn til natur en selvstendig juridisk status slik andre land har gjort.

Den globale økokrisen akselererer, vi styrer mot en temperaturstigning på 3,0° i de nærmeste tiåra. I løpet av de siste 70-80 åra har det foregått enormt store tap av natur og biologisk mangfold.

Dette må vi gjøre noe med også lokalt. Bærum skal være en foregangskommune i spørsmål om arealforvaltning, miljø og klimapolitikk. Strengt krav til miljøhensyn må være overordnet når kommunen legger planer for boligbygging og transport.

Rødts alternativ er et folkestyrt samfunn innenfor naturens tålegrenser basert på kunnskapsbaserte valg - et samfunn der livsgrunnlaget for kommende generasjoner ikke ødelegges. Natur og areal må forvaltes slik at hver generasjon etterlater jorda i en bedre tilstand enn den var.

Rødt Bærum jobber for:

- Kommunens natur, kulturlandskap, landbruksarealer og grønn-/blågrønn struktur skal sikres i kommuneplanens arealdel med planbestemmelser.
- Dyrka jord eller dyrkbar mark skal videreutvikles og ikke omdisponeres (Jordloven § 9)
- Dyrkbar mark skal ikke bli lagt brakk eller bit for bit bygges ned.
- Nydyrking av myr, våtmark og sumpskog som er karbonlagre med rikt og egenartet biologisk mangfold stanses. Det biologiske mangfoldet er under press fordi rik naturskog hogges og dyrkbar mark bygges ned.
- Markagrensen ikke skal endres. Marka skal fortsatt vernes gjennom *Markaloven*.
- Strandsonen, som er vernet gjennom Friluftsløven og Plan- og bygningsloven, skal tilrettelegges for allmennheten ved en sammenhengende merket kyststi. Ulovligheter og stengsler må fjernes.
- Allemannsretten skal forsvares. Arbeidet med å tilrettelegge for ferdsel i marka, i byggesonen og i strandsonen må prioriteres opp og gis mere ressurser.
- Bærum kommune plikter å forholde seg til Friluftsløven og skal fjerne ulovligheter og stengsler som hindrer befolkningens rettmessige tilgang til naturen.
- Kommunen må delta aktivt i arbeidet med en regional verneplan for Oslofjorden inklusive strandområder. Planen må vedtas med forbud mot avrenning til fjorden fra tette flater (tak, veier), jordbruksareal og skogbruk, inkludert forurensende snø deponier.
- Fossum ikke bygges ut som boligområde. Kun arealer som i dag allerede er bebygde, skal kunne brukes til næring, et fåtall boliger eller idrettsanlegg. Fossum skal bevares som kulturlandskap ved Bogstadvannet og forholde seg til Bogstad gårds arkitektur.
- *Avtjerna* ikke bygges ut som boligområde.
- Stier og smett tas vare på. Både gjennom regulering, merking og et bevisst forhold til å sikre gangstier og gjennomgang opparbeidet ved sedvane.

Gjenbruk og rehabilitering av arealer og bygningsmasse er nødvendig for å nå overordna mål:

- Det skal føres arealregnskap som viser omdisponering av LNFR (Landbruks-, Natur, Friluft- og Reindriftsformål): til hvilket formål og med hvilke endringer som følger i arealenes naturkvaliteter og deres funksjon i den grønne-/blågrønne strukturen. Det skal vises hvilken instans som tok beslutningen.
- Det skal etableres en systematisk oversikt over nedbygde arealer som kan og bør gjenbrukes.
- Ved utbygging, oppussing og riving må det systematisk jobbes for gjenbruk av materialer og inventar. Bærum må være i front innenfor egen byggevirksomhet.
- All nybygging og større rehabilitering må være basert på livsløpsanalyser og underlegges strenge krav til miljøstandard for å sikre et minst mulig miljøbelastet materialvalg. Betong, stål og glass må benyttes i langt mindre grad, til fordel for teglstein, treverk og andre mer miljøvennlige materialer.
- All nybygging må holde «plusshus»-standard, dvs. produsere mer energi enn de bruker.

5 Ressursforvaltning i nærmiljøet

Rødt Bærum jobber for:

- Det må organiseres fast vedlikehold/skjøtsel av parker og grøntområder. Skjøtselen skal fremme vegetasjon som gir livsmuligheter for et rikt og variert dyreliv, herunder pollinerende insekter. Pollinerende insekter er blant de arter som har gått mest tilbake som følge av den måten vi bruker arealene på.
- Kommunen må utvikle bedre tilbud med lokaler til «gratisbutikker» og steder for reparasjon, og oppmuntre til å etablere bytteboder. Slike tilbud bør opprettes i hele kommunen.
- Tilsvarende bør det bygges opp tilbud om utlån av verktøy som sirkelsag, plenrulle og hageredskap osv.
- Kommunale kjøkken skal vise vei og bidra til å redusere klimautslippene ved å fortrinnsvis bruke økologisk og kortreist mat, blant annet kjøtt foret opp på norske utmarksressurser, samt ha vegetariske og veganske alternativer til kjøtt.
- Kommunen må legge til rette for et samarbeid med lokale bønder om å leie ut dyrket mark til skolehager.
- Ved nye boligprosjekter skal det legges til rette for etablering av parselhager tilknyttet boligene, ved å leie jord av lokale bønder. Parselhager, borettslagshager, andelslandbruk, takhager og nærmiljøhager skaper en arena for etablering av sosiale relasjoner, integrering, helse, matkultur og vern av grøntarealer og matjord.

- Det skal være lokalt forbud mot at butikker kaster mat. Det må opprettes en eller flere matsentraler som kan sikre ivaretagelse av mat som ellers ville bli kastet.

6 Samferdsel

Rødt støtter Bærums nåværende mål om at 60% av personreiser innen 2025 skal skje ved kollektive transportmidler, sykkel og gange. Dette forutsetter at kollektive trafikktilbud blir vesentlig mer utbredte, billigere og differensierte enn de er i dag. Skal dette lykkes må nok ressurser settes inn og det må legges til rette for at miljøvennlige transportmidler er et naturlig førstevalg.

Rødt vil utvikle transportløsninger mellom kollektive knutepunkt og arbeidsplasser, skoler og institusjoner, slik at det totale kollektivtilbudet blir mer attraktivt. Dette kan gjøres med transportløsninger som i større grad svarer på individuelle behov, for eksempel ved at folk kan hentes hjemme eller på arbeid og fraktes til ønsket sted.

Bilen er svært plasskrevende, ikke bare når den kjører, men også når den skal parkeres. Et eksempel er gateparkering, som det er mer og mer av i Bærum, også bidrar sterkt til dårligere vedlikehold av vei, fortau og sykkelveier og dermed hindrer bruk og tilgang til kollektive transportløsninger.

Arbeidsgivere er tjent med at ansatte har en enkel og rask reise til og fra jobben. Noen virksomheter drifter derfor allerede i dag egen direktetransport. Samkjøring i denne formen bidrar også til bedre miljø. Kommunen bør etablere stimulerings tiltak slik at små og store bedrifter velger å organisere slike transporttilbud til medarbeiderne. Slike tiltak kan også samordnes mellom kommunen og private bedrifter/arbeidsgivere. Samkjøring i Bærum kan også være en tjeneste som kommunen drifter med biler, båter og små busser, gjerne i samarbeid med fylkeskommunen og private bedrifter/arbeidsgivere.

I dag skjer det mye unødvendig kjøring og parkering i villaveier for å sikre seg gratis parkering nær kollektivknutepunkter og holdeplasser. Sonedelingen for billettpriser medfører mer bilbruk og betydelige mengder unødvendig parkering. Også derfor, ikke bare av hensyn til pris, trenger vi én felles priszone for hele Bærum og Oslo for bruk av T-bane, tog og buss og samkjøring med taxi (takstsone 1), ikke bare t-bane, slik det er i dag.

Rødt Bærum jobber for:

- Ha en tydelig prioritering av investeringer til kollektiv, sykkel og gange.
- Begrense bruk av bompenger. Veier bør finansieres gjennom statlige fellesmidler. Styring av trafikken må løses på annen måte, blant annet ved avgiftsbelagt og periodestyrt parkering, gratis kollektiv og ulike andre alternativer til bruk av bil.
- Forbedre tverrgående kollektivtrafikk i Bærum vesentlig, slik at det reduserer det trafikale presset på Sandvika sentrum.
- Arbeide for at hele Bærum innlemmes innenfor takstsone 1 sammen med andre kommuner i tilsvarende avstand fra Oslo sentrum.
- Ha et mål om at kollektivtrafikk skal bli gratis.

- Bedre tilbudet ved innfartsparkering.
- At gange og sykkel i hovedsak skal ha helt separate traseer.
- At Bærum i større grad legger til rette for bildeling, slik at behov for å bygge parkeringsplasser reduseres.
- Ved nybygging åpnes det for flere parkeringsplasser hvis det avsettes plass for og legges til rette for bildeling.
- Arbeide for å forlenge t-banen både mot Rykkinn / Bærums Verk, og Sandvika.
- Blåtrikken knyttes permanent til T-banenettet, helst til Bekkestua.
- Rødt vil jobbe for at kollektivtrafikk på sikt skal bli gratis for alle. Så lenge dette ikke er mulig vil vi arbeide for gratis transport for grupper som barn og unge, arbeidsledige og flyktninger.

Om Ruter:

Ruter samordner i dag kollektivtrafikk i Oslo og Akershus. Selskapet er eid 60 % av Oslo, 40 % av Viken, en andel som vil gå over til Akershus når det reetableres. Mer om Ruter kan du finne i fylkesprogrammet.

7 Et godt liv – hele livet

Bærum skal være et godt sted å bo – hele livet. Skal vi klare det må Bærum bli en bedre omsorgskommune. I dag bygges tilbudet av sykehjem og omsorgsboliger ned i forhold til behovet. Selvfølgelig skal alle som ønsker det få bo hjemme så lenge de vil. Men i dag blir dette tomme ord og en unnskyldning for at kommunen ikke gir det tilbudet som trengs.

Institusjoner sentraliseres. Selv før det åpnet var Carpe Diem for lite i forhold til det behovet anlegget var ment å styrke, et godt tilbud for de av oss som har fått demens. Det er positivt at kommunen nå har forlatt planene om å bygge ned deknningen av antall sykehjemsplasser ved å skrote et tidligere vedtak fra 2020 om å legge ned 106 sykehjemsplasser. Det viser at det er mulig å få til viktige positive endringer ved aktiv innsats gjennom flere år fra fagforeningene i kommunen opposisjonen (som kjent styres Bærum i dag ved en politisk samarbeidsavtale mellom FrP, Høyre, KrF og Venstre, opposisjonen er et samlebegrep for resten).

Omfanget av private tjenester øker, til tross for det strålende arbeidet som gjøres av de mange ansatte. De kommunale tjenestene har for få ansatte, det er for mange som jobber deltid, det er for mye vikarer og det er stor gjennomtrekk. Belastningen på den enkelte blir ofte uholdbar og det er for mange som søker seg vekk.

Samhandlingen mellom sykehusvesenet og kommunen svikter ofte, og sykehusene sender altfor ofte pasienter hjem eller på sykehjem uten at det omsorgstilbudet de får er godt nok.

Økt bruk av tekniske hjelpemidler blir ikke den avlastning for brukere og ansatte som trengs, men blir et middel for å minimere kommunale kostnader.

Rødt Bærum jobber for:

- Øke dekningsgraden av sykehjemsplasser i stedet for å bygge den ned. Det må bygges mer. (Dekningsgrad måles i antall sykehjemsplasser i forhold til befolkning over 80 år. Bærum planlegger i dag å redusere dekningsgraden).
- Øke bemanningen på dagens helsehus, sykehjem og i omsorgsboliger.
- Sikre at alt fra hjemmehjelp til sykehjem blir attraktive arbeidsplasser.
- Utvide tilbud og åpningstider ved seniorsentrene. Spesielt viktig er at det er åpent helg og ferier.
- Utvide åpningstidene ved sykehjemmenes kafeteriaer.

- Eldre som ønsker det må få mulighet til å bo hjemme så lenge de kan og vil. Men de må få plass når det er nødvendig.
- Bedre samhandling mellom sykehusene og kommunens helsetjenester.
- Sikre kapasitet og videre utvikling av Stabekk Hospice.
- Øke standarden på kommunens omsorgsboliger og sikre at de har kompetanse og nok ansatte til å dekke beboernes behov.
- Sikre et bedre tilbud for rehabilitering og omsorg for yngre uten at det de må akseptere tilbud i institusjoner med mange eldre og ofte demente brukere.

8 Bærums arbeidsgiverpolitikk

Rødt vil at Bærum kommune skal være en god arbeidsgiver som benytter fast ansatte, i så stort omfang som mulig i faste, hele stillinger. På områder der det ligger til rette for det ved å samarbeide med ideelle aktører.

Tjenester som i dag driftes permanent av kommersielle eiere må igjen bli kommunale, eventuelt overtas av ideelle eiere. Samarbeidet med ideelle eiere må forbedres. Og må det vurderes hvilke konsulenttjenester som kan erstattes med egne kommunalt ansatte. Innkjøpte konsulenttjenester koster svært mye og kan ofte erstattes av egen, felles kompetanse. Gjerne i samarbeid med andre kommuner og fylkeskommuner.

Dagens arbeidsliv er preget av økt eiermakt med utvidet bruk av styringsretten både i privat og offentlig sektor. For Rødt er det et overordnet mål med sterkere fagforeninger som er i stand til å utøve reell motmakt og få på plass et rettferdig samarbeidsklima.

Kommunen må styrke bemanningen i tjenesteområder som er viktige for beboerne. Det innebærer også å jobbe mer målrettet med å rekruttere fagpersoner til ledige stillinger og ikke basere drift på vikarbruk. Det må gis mulighet for at ansatte kan videreutvikle egen kompetanse, slik at kommunen kan gi et best mulig tjenestetilbud. Dette forutsetter sterke fagforeninger som kan sikre at ansattes stemme blir hørt, også når dette er i strid med hva en ledelse ønsker.

En viktig forutsetning for at dette skal være mulig er trygge ansettelsesforhold, en god arbeidsmiljølov som blir fulgt opp i praksis og tariffavtaler som sikrer ansatte reelle rettigheter. Dette skal også ligge til grunn for Bærums innkjøp av tjenester der dette er fornuftig, som når kommunen er byggherre.

Rødt Bærum jobber for:

- Alle som ønsker det, skal få et tilbud om heltidsarbeid. Rett til heltid, deltid skal være et valg.
- Flytte penger fra vikarbudsjetten til hele og faste stillinger.
- Jobbe for å bedre arbeidshverdagen ved sykdom eller permisjoner ved å etablere en kommunal vikarpool i egen regi. En slik vikarpool må organiseres slik at de ansatte er i faste fulltidsstillinger knyttet til et framtidig fast arbeidssted.
- En slik vikarpool vil også innenfor flere områder, som BPA (brukerstyrt personlig assistent) sikre at brukere i større grad slipper å forholde seg til helt nye personer ved akutte egne behov eller sykdom hos de ansatte.
- Øke bemanning på skolene. Helse- og sykepleiere og skolebibliotekarer må ansettes i 100 prosent stillinger. Ideelt sett på hver skole, evt. i samarbeid mellom nærliggende skoler. Dette er kuttet bort i bemanning på skolene over tid.
- Si nei til privatisering og konkurranseutsetting av velferdstjenester.
- Systematisk arbeide for at tjenester i hovedsak er kommunalt drevet, som f.eks. renovasjon og renhold.
- Begrense og avvikle kommersiell drift av velferdstilbud som barnehager og sykehjem. Velferdstilbud må baseres på at institusjoner og tjenester eies og drives av det offentlige eller av ideelle aktører.
- Fjerne markedsstyring og produksjonsbasert måling fra offentlige tjenester.

- Gjeninnføre en kommunal seniorpolitikk, (80 % arbeidstid med full lønn). Denne var vellykket og medførte at avgangsalderen i kommunen gikk opp.
- Arbeide for forsøksordninger med redusert arbeidstid på flere områder.
- Likelønnsprinsippet skal gjelde alle ansatte med samme stilling på tvers av etater og tjenestesteder.
- Aktivt bruke aktivitets- og redegjøringsplikt (ARP) til å undersøke, analysere og rapportere på årsaker til ulik lønn i kommunens egen virksomhet, og jobbe med å iverksette målrettede tiltak for å redusere det
- At kommunen må forebygge og forsterke arbeidet mot vold og trusler ved å gjennomføre risikovurdering og innføre tiltak i tråd med forskriftsbestemmelsene om vold og trusler i arbeidslivet.
- Øke antallet sosialarbeidere ved helsetjenester, for å ivareta pasientenes helhetlige behov og frigjøre helsepersonell til å gjøre deres kjerneoppgaver.
- At kommunens rådgivende enhet for rus skal ledes av eller bestå av nok ansatte med sosialfaglig profesjonsutdanning.
- Ansette flere miljøterapeuter i skolen for å styrke laget rundt elevene.
- At det skal settes av nok midler til å følge opp de nye kompetansekravene for barnevernet og ansvaret i oppvekstreformen. Det må sikres nok ansatte med barnevernsfaglig kompetanse.
- At saksbehandlere i barnevernet bør ha maksimums tall på antall pågående saker for å sikre gode nok arbeidsvilkår til å levere kvalitet og forsvarlighet i tjenesten.
- Sørge for at det er kollektive samferdselstilbud til offentlige arbeidsplasser i kommunen.
- Sikre varslings- og yringsfrihet for kommunalt ansatte.
- Utvide kontakten mellom politikere og tillitsvalgte. Gi fagforeningene rett til å velge representanter med tale- og forslagsrett i kommunens utvalg for barn og unge (BAUN), bistand og omsorg (BIOM) samt miljø, idrett og kultur (MIK).
- Utvikle en tillitsreform som gir ansatte bedre spillerom for bruk og utvikling av egen kompetanse.
- Sørge for at arbeidsforholdene i kommunen er basert på tilstrekkelig bemanning slik at ansatte kan greie å stå i jobb fram til pensjonsalder

9 Helse og velferd

Basis for et godt samfunn er at alle mennesker skal behandles med respekt og ses på som en viktig del av kollektivet. Dette forutsetter en endring vekk fra ensidig fokus på økonomiske verdier mot hvordan vi kollektivt skal utvikle et bedre samfunn. Målet er at alle skal ha økonomiske forutsetninger for et godt liv. I arbeidslivet og utenfor når det er nødvendig.

Dette forutsetter et solidarisk, offentlig helse- og velferdstilbud som gir likeverdige tjenester til alle. Kommunens innbyggere må ses på som ressurser i samfunnet, ikke som utgiftsposter. Tjenestene skal driftes med fokus på å yte et godt tilbud til befolkningen. Gode tilbud skal ikke kuttes for å spare beløp som i et samfunnsøkonomisk perspektiv er ubetydelig. Kortsiktige innsparinger i kommunens årlige budsjettforhandlinger som kan få uheldige konsekvenser for innbyggerne på lang sikt skal motarbeides.

Rødt vil ha fullfinansierte offentlige helsetjenester av høy kvalitet til hele befolkningen. Vi legger stor vekt på et utvidet helsebegrep der arbeid for å minske klasseskillene, også lokalt, er svært viktig for å redusere helseforskjellene. Her er forebygging og høy kapasitet i lokale lavterskeltilbud sentralt.

Rødt jobber for at de kommunale helsetjenestene skal bygges ut, både i volum og kvalitet.

Skattepenger satt av til velferd skal ikke skape formuer hos velferdsprofitører. Offentlige oppgaver skal utføres av det offentlige, men gjerne i samarbeid med ideelle organisasjoner.

Lavterskeltilbudene er viktige når man trenger hjelp. Lavterskel og de oppsøkende tjenestene må få flere ressurser og utvidede åpningstider. Tiltakene må tilpasses brukerne, ikke omvendt. God

informasjon og tilgjengelighet til hjelpetiltakene vil bidra til at flere oppsøker og får hjelp når de trenger det. Tiltakene må sikres trygge økonomiske rammer gjennom økte bevilgninger og baseres på faglig forsvarlig drift.

Psykisk helsearbeid for å fremme god folkehelse

Psykisk og fysisk helse må ses i sammenheng. Mennesker med alvorlige psykiske lidelser lever i gjennomsnitt ca. 20 år kortere enn andre. Hvis vi sliter psykisk beveger vi oss ofte mindre enn andre, mange isolerer seg, spiser dårlig, sover dårlig og er ensomme. Risikoen for å få kroppslige plager øker i takt med konsekvensene av angst, depresjon, psykose og spiseforstyrrelser. Motsatt så vil en god psykisk helse også kunne føre til en god fysisk helse.

Bærum kommune må i sitt folkehelsearbeid bli enda flinkere til å se sammenhengen mellom innbyggernes psykiske og fysiske helse når mennesker med sammensatte lidelser mottar helsehjelp fra kommunen. Samtlige av kommunens ansatte innenfor helse og omsorg må gis tilstrekkelig opplæring i sammenhengen mellom menneskers psykiske og fysiske helse.

Bærum kommune må i sitt folkehelsearbeid sørge for at alle kommunenes innbyggere som har behov for langvarige og koordinerte tjenester fra det offentlige får hjelp til å utarbeide en individuell plan. Særlig gjelder dette for innbyggere som mottar psykiske helsehjelp i kombinasjon med økonomisk sosialhjelp eller i kombinasjon med kompetanseheving. Innbyggere med individuell plan skal tildeles en koordinator fra kommunen.

Rødt Bærum jobber for:

- Gi ansatte innen helse og omsorg i Bærum kommune tilstrekkelig med opplæring slik at de blir i stand til å se sammenhengen mellom innbyggernes psykiske og fysiske helse og sørge for at rett tiltak settes i verk for å bedre innbyggernes helsetilstand.
- Gi ansatte innen helse og omsorg i Bærum kommune tilstrekkelig med opplæring slik at de blir i stand til å se sammenhengen mellom innbyggernes sosiale og økonomiske status i samfunnet og deres psykiske helse, herunder utenforskap og ensomhet.
- Sørge for at alle innbyggere som mottar langvarig psykisk helsehjelp i kombinasjon med en eller flere tjenester fra det offentlige får tilbud om individuell plan og en fast koordinator som har god kunnskap om regelverket i forbindelse med individuell plan.
- Få mer ressurser til tiltak som Bjørnegård psykososiale senter, Villa Walle og Frelsesarmeens varmestue.

Barnevernet

Rødt Bærum jobber for:

- Styrke barnevernet i takt med befolkningsveksten og reelt behov.
- At barnevernstiltak- og institusjoner skal drives i kommunal regi og med kommunalt ansatte.

Fastlegene og legevakt

Rødt Bærum jobber for:

Tilgang til leger og akutt hjelp må bedres

- Legevakten må styrkes slik at den kan dekke akutte behov hele døgnet.
- Legevakten må styrkes slik at den også er tilgjengelig ved direkte frammøte uten behov for telefonisk kontakt i forkant.
- Legevakten må også kunne utføre tjenester som vanligvis ligger under fastleger. Dette vil kunne effektivisere og redusere trykket på fastlegene.
- Ved avvikling av fastleger og nedbygging av antall pasienter må den enkeltes behov ivaretas, og brukere må involveres i endring av fastlege.

- Helseforsikringsordninger må bygges ned. I virkeligheten er helseforsikring å jobbe seg fram i køen og sikrer seg en bedre tilgang på en begrenset ressurs ved at man kjøper seg fram. Andre skyves da bakover.

Kjønn og seksualitet

Rødt Bærum jobber for:

- Gjøre det enklere for ungdom i Bærum å benytte seg av Helsestasjon for kjønn og seksualitet (HKS) i Oslo gjennom samarbeid med Oslo kommune.
- Jobbe for å opprette tilsvarende HKS-tilbud i Bærum.

10 Økonomisk sosialhjelp som inntektssikring

Bærum kommune har et særlig ansvar for personer som faller utenfor eller får utilstrekkelig hjelp fra statlige velferdsordninger. Lov om sosiale tjenester i NAV omhandler de kommunale tjenester og oppgaver som NAV kontoret skal utføre. Formålet med denne loven er å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet.

Rødt Bærum er av den oppfatning at Bærum kommune har lagt seg på en altfor streng praktisering av Lov om sosiale tjenester i NAV og at dette fører til at flere av kommunes innbyggere presses ut i ekstrem fattigdom. Loven er fulgt opp med et eget rundskriv som åpner opp for at ansatte ved sosialkontoret i stor grad kan legge eget skjønn til grunn ved tildeling av økonomisk sosialhjelp og Rødt Bærum krever at mulighetene som finnes i dette rundskrivet tas i bruk langt oftere når ansatte ved sosialkontoret i Bærum vurderer hvor mye innbyggerne i kommunen skal få tildelt i økonomisk sosialhjelp.

Rødt Bærum ser det og som hensiktsmessig at mottakere av økonomisk sosialhjelp skal kunne motta pengegaver fra venner og familie eller jobbe litt hver måned, uten at dette fører til en avkortning i den økonomiske sosialhjelpen. Rødt Bærum mener dette vil inspirere mennesker som er avhengig økonomisk sosialhjelp til å bli selvhjulpne fordi de vil se at det lønner seg å arbeide og at det er lov å be venner og familie om økonomisk støtte for å komme seg ut av ekstrem fattigdom.

Rødt Bærum jobber for:

- At NAV legger til rette og oppmuntrer til at saksbehandlere ved sosialkontoret aktivt bruker de mulighetene som finnes i NAV-lovens rundskriv når de skal tildele økonomisk sosialhjelp for å hindre at de som har krav på slik støtte ender opp i en situasjon med ekstrem fattigdom. Sikre at hjelp ytes slik at man ikke gir følelsen av at bruker ikke fortjener støtte eller at hjelp går på bekostning av andre, slik man dessverre opplever at kan skje i dag.
- Gjøre det mulig for mottakere av økonomisk sosialhjelp å motta gaver eller lønn (netto) hver måned tilsvarende 1/12 av det årlige frikortbeløpet (5000 i måneden) uten at dette fører til en avkortning i den økonomiske sosialhjelpen. Det månedlige beløpet som kan mottas uten avkortning skal justeres årlig i samsvar med den årlige endringen i frikortbeløpet.
- Øke rammene for den økonomiske sosialhjelpen med 3.000,- kroner pr. måned

- Redusere antall langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp i Bærum.
- At Bærum kommune skal sørge for at alle som står i fare for å bli langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp får tilbud om å delta i kvalifiseringsprogrammet.
- Øke kvalifiseringsstøtten med 3.000,- kroner pr. måned for å hindre at deltagere i kvalifiseringsprogrammet må søke om økonomisk sosialhjelp for å overleve.
- Få en sosial vaktjeneste i tillegg til den nåværende dagtjenesten på hverdagene.

11 Sosial inkludering for å hindre langvarig utenforskap

Meningsfulle, sosiale relasjoner er helt grunnleggende for at vi mennesker skal ha det bra. Tilgang til nettverk og meningsfulle relasjoner bidrar til økt livskvalitet og det forebygger utenforskap. Situasjonen i Norge i dag er at 661 000 personer i alderen 20 til 66 står utenfor arbeidsliv og utdanning og av disse vil 60% statistisk sett bli værende i et langvarig utenforskap. Ensomhet er et økende problem for både ungdomsskoleelever og videregående skole elever i Bærum.

Rødt vil jobbe for bedre tilrettelegging, utvidelse og samordning av det arbeidet som allerede foregår i Bærum:

- Skape faglige møteplasser for innbyggere som står utenfor utdanning og arbeidsliv.
- Skape sosiale møteplasser spredt lokalt i Bærum for mennesker som av ulike grunner mangler et sosialt nettverk og som står i fare for å havne i et langvarig utenforskap. Der det er mulig kan dette koordineres med eksisterende tilbud rundt bibliotek og eldresentre. Gjerne i nærheten av butikker, sentre og kafeer
- Inspirere velforeningene i Bærum, også med økonomiske midler, til å forebygge utenforskap i sine nærmiljøer.
- Styrke kommunens og frivillige organisasjoners innsats når det gjelder å forebygge og håndtere ensomhet blant innbyggerne i Bærum kommune.

12 Rus

Rødt Bærum ser på rus og avhengighet i et systemisk perspektiv. Vi vil ikke overlate sårbare mennesker og deres pårørende til seg selv i livskriser.

Vi ønsker en kunnskapsbasert og human ruspolitikk, der målet er at våre innbyggere skal oppleve å få rett og nyttig hjelp, både når det gjelder forebygging, behandling og ettervern.

Vi har troen på at Sosial Vaktjeneste (=et lavterskeltilbud uten henvisning fra lege) vil kunne hjelpe personer med utfordringer knyttet til rus og deres pårørende. Tilbudet er etablert i nabokommunene (Drammen og Oslo).

Vi har også troen på kort ventetid, rask kontakt og kontakt over tid.

Rødt Bærum vet at det snakkes om rus og avhengighet på andre måter enn annen type sykdom. Pasienter og pårørende innen rus blir møtt med mindre villighet til å tilrettelegge fra arbeidsgiver. Vi ønsker å være med på å redusere tabuet rundt denne problematikken.

Rødt Bærum jobber for:

- Å motarbeide stigmatisering og utenforskap av innbyggere berørt av rusavhengighet og deres pårørende: øke solidaritet for å forebygge fattigdom i krisetider, fortsette å jobbe for et solidarisk samfunn hvor mennesker kan søke seg til fellesskapet istedenfor å gjemme seg i rus og avhengighet.
- Sette i verk tiltak tidlig overfor barn og unge som lever i risikopregede oppvekstmiljøer og/eller i familier med rusproblemer samt øke forebyggende arbeid i skoler og ungdomsmiljøet generelt.
- Gjennomføre støttetiltak for redusert rusbruk: Styrke og utvikle rusfrie kulturtilbud og møteplasser. Ideelle organisasjoner som jobber for å fremme forebygging, behandling eller ettervern bør ikke legges ned og/eller miste økonomisk støtte.
- Styrke og utvikle et differensiert og kunnskapsbasert behandlings- og hjelpeapparat for avhengighetsbehandling.
- Arbeide aktivt for bedre kommunikasjonsflyt og samarbeid mellom viktige instanser innenfor feltet
- Verne kontantbruk, søknader i papirform, direkte oppmøte og ulike måter å legitimere seg for å muliggjøre raskt kontakt med hjelpe- og støtteapparat. Digitaliseringen forsinker hjelp.
- Satse på kraftig utbygging av etterverns tilbud til rusavhengige. Tilby hjelp for å håndtere skam, følelser, traumer og for å bygge nytt rusfritt nettverk for å forhindre tilbakefall.
- Ha skjerpet kontroll med skjenke- og utsalgssteder. Brudd på loven og vedtekter må føre til tap av skjenkebevilling.
- Ha et differensiert tilbud til pårørende: Alle helsetjenester bør ha egne prosedyrer for hvordan møte og involvere pårørende. Bærum kommunes nettsider bør ha en «Pårørende-knapp» med oversikt over tilbudet for pårørende.
- Bærum kommune skal ha en pårørendeansvarlig
- Alle mennesker skal bli møtt der de er ut fra sine opplevelser: Individuell plan og individuell oppfølging er mer effektiv enn generalisering.
 - de kan ende opp med en inntekt som det er vanskelig å leve av og det gjør det vanskelig å leve et verdig liv.
 - et sosialt utenforskap kunne være med å skape et «vi og dem samfunn».

13 Inkludering i arbeidslivet

Bærum er en av kommunene i Norge hvor forskjellene mellom de rikeste og de fattigste er størst. De økonomiske og sosiale ulikhetene i Bærum er økende og dette øker risikoen for at stadig flere faller utenfor arbeids- og samfunnslivet. Den økende ulikheten og sosiale nøden kan føre til at mennesker i vår kommune mister tilliten til velferdssamfunnet og hverandre.

Mennesker som havner utenfor arbeidslivet eller av andre grunner mister tilgangen til våre felles sosiale arenaer vil kunne ende opp i en situasjon hvor de får en opplevelse av at det ikke er bruk for dem i vårt lokalsamfunn og det er uheldig av flere grunner.

Rødt Bærum ønsker å forebygge utenforskap og fattigdom ved å gi alle arbeidsføre innbyggere tilgang til en fast jobb med lønns- og arbeidsvilkår som gjør det mulig å leve trygge og gode liv. Innbyggere som ikke er i stand til å stå i en ordinær arbeidssituasjon skal få tilgang til en tilrettelagt aktivitet som gir hverdagen et meningsfullt innhold der de får anledning til å bli en del av et fellesskap hvor de kan oppleve mestring og inkludering.

Rødt Bærum vil jobbe for at alle innbyggere i kommunen som står utenfor arbeidslivet får tilbud om:

- kartlegging av egen kompetanse og egen arbeidsevne.
- relevant kompetanseheving og relevant arbeidstrening.
- ordinært eller tilrettelagt arbeid og ei lønn eller en stønad det går an å leve av.

14 Næringsliv og næringsutvikling

Det er ofte avsløringer med eksempler på useriøse leverandører og underleverandører i offentlige anbudskonkurranser. Disse undergraver de som driver seriøst, og påvirker utviklingen i arbeidslivet på en negativ måte. Det er ingen grunn til å vente på *Norgesmodellen* som regjeringen vurderer å ta i bruk som et virkemiddel. Oslo har vist hvordan dette kan gjøres med *Oslomodellen* som er langt mer offensiv.

Bærum trenger et allsidig arbeidsliv. Skal vi lykkes med det, må vi beholde alle deler av de områdene som i dag er regulert til næringsvirksomhet.

Rødt Bærum jobber for:

- Innføre *Oslomodellen* eller minst modeller med tilsvarende krav som modell ved offentlig innkjøp til kommunen. Dette vil bremse useriøse aktører i arbeidslivet.
- Motsette seg omregulering av arealer fra næring til bolig
- Arbeide for et allsidig næringsliv bl. a med plass til småindustri, servicenæring og håndverkstjenester flere steder i kommunen.
- Motsette seg store nyetableringer som øker presset på Bærum og burde vært lokalisert et annet sted i Norge.
- Jobbe for tilrettelegging av publikumsrettet næring i alle senterområder. Gjøre det enklere for små næringsdrivende å etablere seg utenfor storsentrenes kontroll.
- Opprette et kommunalt investeringsfond, med hensikt om å sikre finansiering til opprettelsen av *Samvirkeforetak*. Samvirkeforetak og felleseie er den mest solidariske formen for bedriftsstruktur.
- Stille krav om at 3% av overskuddet i samvirkeforetaket skal gå tilbake til investeringsfondet.
- Stille krav om at alle faste ansatte skal være fullverdige medlemmer og dermed medeiere.
- Opprette insentiver for å motivere til opprettelse av samvirkeforetak. Det kan gjøres ved å redusere eller fjerne selskapskatt og arbeidsgiveravgift.
- Samvirkestatus vektlegges ved offentlige innkjøp.
- Fjerne reklame på offentlig plasser som bussholdeplass, togstasjoner og torg.
- Jobbe for politiske organisasjoners rett til å drive informasjonsarbeid på kjøpesentre.
- Forby tjenester som legger opp til, eller promoterer, systematisk løsarbeid i kommunen. Tjenestene må ansette arbeidstakerne og ikke ha dem på løse kontrakter.
- Der det avdekkes fagforeningsknusing i bedrifter kommunen gjør innkjøp fra, skal videre samarbeid umiddelbart stanses.
- Stille strengere krav til serveringsbevilling og minst en ansatt må ha fagbrev.

- Dersom bedriften skal operere med flere enn 15 ansatte forventes det at de kan levere minst en lærlingplass per 15 ansatte.
- Fagforeningsknusing eller at bedriften motarbeider fagorganisering av de ansatte skal føre til inndragelse av bevilgning.
- Bedrifter som trenger bevilgning skal definere bedriften som en serveringsbedrift og ikke varehandel, slik at en ikke kan spekulere i hvordan virksomheten defineres.
- Gi fagbevegelsen en rolle i behandlingen av serveringsbevilgning.

15 Kommunens nærområder

Rødt Bærum mener at det er viktig å skape gode levende nærområder som er attraktive for alle i alle aldre. Et levende nærområde har lokale butikker, spisesteder og tilbud innenfor idrett, kultur og fritid.

Rødt Bærum ønsker å støtte lokale aktiviteter innenfor både kultur, idrett og frivillighet med tydelig prioritering av pålitelig og langsiktig driftsstøtte. Det må skapes gode og langsiktige forutsetninger for den frivillige innsatsen i forhold midler til enkeltaktiviteter.

De ulike tilbudene må være tilgjengelig for alle.

Rødt Bærum jobber for:

- At større boligkomplekser i sentrenes kjerner må tilrettelegges med publikumsrettede virksomheter i første etasje – butikker, spisesteder, eldresentra, biblioteks filialer med lokaler til aktiviteter som spill, kulturkvelder o.a. Det er viktig at det er en tilpasset åpningstid for de ulike aktivitetene. De ulike aktivitetene kan gjerne samlokaliseres.
- Vi trenger flere, ikke færre biblioteks filialer og eldresentre.
- Tilrettelegge tilbud til barn og unge innenfor idrett og fritidsklubber som en naturlig del av nærområdet. Involvere elev- og ungdomsorganisasjoner i utforming av et utvidet tilbud. Når det gjelder lokaler bør skoler og andre av kommunens bygg kunne stilles til disposisjon.
- Opprette lånesentraler i flest mulig nærområder når det gjelder ulikt sportsutstyr og ulike verktøy.
- Tilrettelegge for de ulike vellenes arbeid.
- Det må gjennom bestemmelsene i kommuneplanens arealdel sikres sammenhengende grønn-/blågrønn struktur som gjør at strandsonen, grøntområdene i byggesonen og marka henger sammen og er tilgjengelig for befolkningen i hele Bærum uten at de er avhengig av privatbilen.

- Kommunen må øke satsing på friluftsliv ved å ansette egen friluftsansvarlig (se kultur, idrett og fritid).
- Det må legges bedre til rette for uorganisert idrett (løkkefotball, mm).

16 Om nærsentre

Bærum har ikke et naturlig sentrum, men mange. Kommunens arealpolitikk tilsier nå en massiv utbygging på Fornebu, Lysaker og Sandvika. Bekkestua er «ferdig utbygd», med et resultat de færreste er fornøyd med, særlig fordi det låser fast en struktur med svært dyre boliger dårlig tilpasset en mangfoldig befolkning. Erfaringene er så dårlige at det nå er vedtatt å stanse omtrent all utvikling ved kollektivknutepunkt. Noe Rødt støtter når det som foreslås bygd ut er det motsatte av det vi trenger, boliger tilpasset utbyggers behov. Rødt frykter at dette kan stanse helt nødvendig senterutvikling og i praksis bety nedbygging av mange sentre. I tillegg et prisnivå i boligmarkedet som ytterligere forverrer den utviklingen vi allerede har.

Rødt kan derfor være åpen for en utvikling nært knutepunkt basert på følgende forutsetninger for evt. områdeplaner:

- Tett samarbeid med stedets nåværende befolkning i utvikling av nærområdet
- Betydelige innslag av rimelige boliger (se kpt 3)
- En aktiv kommune som også tar ansvar for detaljplanlegging sammen med befolkningen og ikke overlater detaljplanlegging til utbygger
- Er ikke dette mulig vil vi si nei til utbygging. Det er bedre ikke å bygge enn å bygge noe vi ikke trenger.

17 Kultur og idrett

Rødt Bærum ønsker Bærum som en levende kulturkommune der pengene brukes på lokale initiativ og organisering i stedet for kommersielle prestisjeprosjekt. Vi ønsker å stimulere til mangfold i kulturlivet og ønsker å støtte lokale aktiviteter innenfor både kultur, idrett og frivillighet med tydelig prioritering av pålitelig og langsiktig driftsstøtte som kan ivareta det lokale organisatoriske arbeidet.

Kultur handler om aktiviteter, holdninger og identitet. Utover landet har Bærum et rykte som det fremste overklassesamfunnet i landet. Utrykket «Blærum» er mye brukt. Når Bærum er en av de kommunene i landet med størst forskjeller mellom innbyggerne sine, er det også den mest klassesdelte kommunene i landet. Det betyr også at mangfoldet er svært stort. Selv om andelen

bæring med svært god økonomi er høyere enn gjennomsnittet i landet er det også grupper som sliter med å få hverdagen til å gå rundt.

Rødt vil arbeide for å endre dette. Et dårlig omdømme svekker oss ikke bare utad, men virker også innover. Det legitimerer holdninger og adferd som vi egentlig ikke vil ha, f.eks. overforbruk og skjevfordeling av makt og velferd. Men skal endringene få varig verdi og ikke bare framstå som skjønning, kreves det også grunnleggende endringer på mange områder som f.eks. i boligpolitikken. Kultur og idrett må være brobyggere for å bygge aktive fellesskap og være brobygger mellom forskjellige grupper.

Aktiviteter som kan bidra til å endre omdømmet er å jobbe for større omsorg for de svake i samfunnet og knytte nære kontakter mellom ulike miljøer. Regulering av russefeiringen er et eksempel på de sistnevnte tiltakene.

Rødt Bærum jobber for:

- Bygge bedre støtteordninger rettet mot organisering av frivillige tilbud med å stille midler og lokaler til disposisjon for det mer rutinepregede organisasjonsarbeidet. God organisering er en forutsetning for blomstrende egenaktiviteter.
- Et bredt idretts- og kulturtilbud med store muligheter for egenaktivitet.
- Å gjøre kommunens egne lokaler reelt tilgjengelig for både organisert og egenaktivitet.
- Å styrke Bærum kulturråd.
- Kommunen må legge til rette for lokaler til frivillighet. Dette gjelder innenfor kultur, idrett og også andre frivillige organisasjoner. Både idrettsanlegg, øvingslokaler og møtelokaler.
- Gjøre Sandvika til «friby», en by som skal sikre opphold til minst en kunstner fordrevet fra sitt hjemland i året.
- Utvikle levende nærsentre. Det er ikke bare «ett Bærum», Bærum er en kommune med en lang rekke levende lokalmiljøer som må videreutvikles. Samtidig må felles lokaler og anlegg sikres i de planlagte (for store) sentraene rundt Lysaker, Fornebu og Sandvika.

18 Ungdom

Rødt Bærum jobber for:

- Utbygge en lavterskel tilbud for barn og ungdom om mental helse på kommuneplan
- Opprette flere møteplasser for ungdom inne, uten kommersielle interesser
- Introdusere ny og forbedret sexopplæring som lærer unge om samtykke, mangfold innenfor kjønn og seksualitet, trygt samleie og det kvinnelige perspektivet.
- Gjøre *Ungdomsrådet* demokratisk og gi det finansielle midler for å styrke ungdomsdemokrati og elevmedvirkning
- Utvide åpningstidene og kapasiteten til helsestasjonene for ungdom i Bærum R
- Regulere kommersielle interesser rundt russetiden for å motvirke buss-press og utnyttningen av ungdom
- Sikre gode integrasjons og inkluderings programmer for ungdommer fra invaderingsfamilier
- Bekjempe rasisme, sexisme og andre hatfulle holdninger på skoler i Bærum igjennom opplæring av lærere og elever.
- Styrke ordningen med frikort for ungdom til kultur og idrett.
- Gratis reise for barn, ungdom og studenter på kollektivtrafikk.

19 Inkludering og likeverdighet

Bærum skal være et godt sted å bo for alle, uavhengig av om de f.eks. har forskjellige nivåer av funksjonsmestring. Bærum må legge til rette for at dette skal baseres på likeverdighet, noe som ofte også krever tilpassede tiltak.

Tiltak skal bygge på at Bærum jobber for å gjennomføre målene i FN-konvensjonen om rettighetene for personer med funksjonsnedsettelse (CRPD). Mange av våre konkrete forslag til tiltak kan finne i kapitlene om bolig, skole og barnehage, omsorg, lokalmiljø og et verdig liv.

Rødt Bærum jobber for:

- Boliger for mennesker med funksjonsnedsettelse skal ikke utvides til å bli miniinstitusjoner. Vi ønsker derfor boliger med maksimalt 8 boenheter.
- At alle skal få tilbud om plass på skoler i nærmiljøet. Andre spesialskoler, som Haug, skal likevel styrkes på en slik måte at tilbudet bestemmes og valg gjøres ut fra brukers egne behov.

Inkludering og flyktningpolitikk

Bærum kommune er de siste mange årene blitt mer multietnisk, men har ikke fulgt opp med en god politikk for å ivareta behovene til flyktninger eller de som har en annen etnisk bakgrunn. Det har utviklet seg kimer til et utenforskap som Rødt Bærum vil jobbe for at ikke utvikler seg videre og at absolutt alle får det de har krav på fra fellesskapet vi vil at Bærum skal være.

Rødt Bærum jobber for:

- Bekjempe arbeidsledighet blant minoritetsgrupper.
- Kommunen må innføre en ordning med anonyme jobbsøknader for å sikre mot diskriminering ved ansettelser.
- Egne ungdomstiltak er nødvendig for inkludering og deltagelse i arbeidslivet. Kommunen må opprette et ombud mot arbeidslivsdiskriminering i samarbeid med fagbevegelsen. Ombudet skal særlig gi ungdom og innvandrere veiledning om rettigheter etter lov- og avtaleverk.
- Alle arbeidsinnvandrere må få tilbud om gratis norskopplæring, gjerne i tilknytning til arbeidsplassen. Innvandreres tiltak for selvorganisert språklæring og faglig og sosialpolitisk skoleing må få støtte av kommunen.
- At kommunen styrker arbeidet med og midler til integrerings- og yrkesrettede tiltak for kvinner med innvandrerbakgrunn.

Antirasisme

Vi som bor i Bærum, har bakgrunn fra hele Norge og fra hele verden. Vi har med oss utallige kulturer og vi snakker mange språk. Fortsatt møter mange rasistisk diskriminering eller hat i hverdagen fordi vi har en annen hudfarge, en annen religion eller snakker et annet språk. Rødt er et tydelig antirasistisk parti som jobber aktivt for at ingen skal diskrimineres på bakgrunn av hudfarge, religion, kultur eller etnisitet. Bærum skal være en inkluderende kommune hvor vi alle skal kunne føle oss hjemme, kjenne tilhørighet og samhold. Vi jobber for at alle skal ta et

aktivt standpunkt mot rasisme, og at vi alle skal si fra når vi møter rasisme i hverdagen.

Rødt Bærum jobber for:

- Bærum kommune må jobbe for å bekjempe rasisme på utesteder og at det skal være mulig å inndra skjenkebevilling til utesteder som har diskriminerende praksis.
- Bærum kommune må samarbeide med og gi tilskudd til organisasjoner som motarbeider rasisme og diskriminering.
- Det må innføres en kvitteringsordning for politiet for å få en slutt på etnisk profilering. Kvitteringen skal opplyse blant annet om type kontroll, tidspunkt, sted, hjemmel for kontroll, tjenestenummer til politibetjent som utfører kontrollen, og alder, kjønn og etnisitet/landbakgrunn/hudfarge til den som stoppes.
- Bærum kommune skal jobbe for at ansatte i kommunens virksomheter gjenspeiler mangfoldet i Bærum befolkning.

Vern mot rasisme og hat i det offentlige rom

Det er en sterk vekst i rasisme og høyreekstremisme, både i Norge og resten av Europa. Dette skaper splid, hat og usikkerhet i samfunnet. Hets, trusler og spredning av fremmedfrykt er virkemidler som innskrenker andres rett til ytringsfrihet. De av oss som har minoritetsbakgrunn opplever dette i økende grad, særlig på Internett. Noen bruker sin ytringsfrihet til å skremme andre fra å få oppfylt sin rett til å ytre seg. Dette er et demokratisk problem.

Rødt Bærum jobber for:

- Bærum kommune må støtte organisasjoner og prosjekter som jobber mot rasisme, netthets, hatytringer og hatkriminalitet.
- Ingen rasistiske, islamofobe, antisemittiske eller nazistiske organisasjoner skal få økonomisk eller annen støtte fra Bærum kommune.
- Rasister, nazister og høyreekstreme som prøver å markere seg i det offentlige rom skal møtes med motstand og demonstrasjoner.
- Forbud mot rasistiske og nazistiske arrangementer må inn i Bærum kommunes politivedtekter.
- Ingen rasistiske, islamofobe, antisemittiske eller nazistiske organisasjoner skal få leie lokaler.

Kamp mot all undertrykking

Rødt vil arbeide for tettere oppfølging fra helsestasjon for de minste og familien, bedre og billigere barnehager, en mer inkluderende skole, gratis SFO med flere tilbud, tilgang til gratis fritidsaktiviteter, åpen dør til skolehelsetjenesten og flere lavterskeltilbud innen psykisk helse. Papirløse flyktninger og asylsøkere må få tilgang til fastlege og medisiner

Flyktninger

Nesten 90 millioner mennesker lever som flyktninger i eget eller andre land. Noen av dem er på flukt som resultat av krigshandlinger Norge har deltatt i, som i Libya og Afghanistan. Hvor mange flyktninger Norge skal ta mot er det Stortinget som bestemmer, men Rødt Bærum vil jobbe for at Bærum skal jobbe for at Norge skal ta mot flere flyktninger.

Rødt Bærum jobber for:

- Bærum kommune må sikre papirløse migranter og tilreisende EØS-borgere rett og tilgang til nødvendig helsehjelp, medisiner og tannbehandling basert på helsefaglig vurderinger.
- Bærum kommune må ha permanente mottaksinstitusjoner som sikrer forutsigbare forhold for flyktninger og asylsøkere som kommer til Bærum.

- Alle flyktninger og asylsøkere bosatt i Bærum skal få reise gratis med kollektivtilbudet i Oslo og Akershus inntil de har lønnsinntekt.
- Sandvika må bli friby. Det betyr at Bærum skal gi minst en flyktning som blir forfulgt i hjemlandet for sine ytringer, som forfattere, journalister, utøvende kunstnere e.l. skal få opphold.

